

Langó Péter

Megjegyzések az úgynevezett gerezedelt mintájú övdíszek elterjedéséhez

A veretes övek vizsgálata (előképeik, belső kronológiájuk és díszítésük) fontos területe a Kárpát-medence népvándorlás kori időszakát vizsgáló régészeti kutatásoknak. A honfoglaló magyarok öviselete kapcsán a szakemberek hosszú időn keresztül az emlékcsoport steppei, keleti hátterét hangsúlyozták, annak okán, hogy a magyar törzsek keletről érkeztek, s onnan hozták anyagi kultúrájukat is. A népcsoport beköltözése kapcsán a kutatásban megfogalmazódott egy feltételezett kultúraváltás lehetősége, s ennek fényében felmerült, hogy a keleti gyökerek kutatása komoly módszertani nehézségekbe ütközik.¹ Ennek ellenére a vertekkel díszített övek steppei jelenléte és azok vizsgálata továbbra is joggal fontos része maradt a kutatásnak, hiszen – amint azt Kürti Béla kiemelte – „Lett légyen bármilyen gyors is az említett kultúraváltás, azt véletlenül sem tételezhetjük fel, hogy a honfoglaló magyarok a Kárpátok ívének kapujában, a hágókon lerakták volna fegyverzetüket, lószerszámaikat, ékességeiket, s azokat újra cserélvén lovagoltak be az új hazába”.

A veretes övek – amint azt a kutatás már korábban felismerte – a kora középkorban fontos részét

¹ BÁLINT 1994. Vö.: LANGÓ 2005, 297–298.

képezték a steppén élők viseletének. E tárgyak korabeli elterjedésére vonatkozó másik fontos szempont azonban az ünnepektől, Bálint Csanád munkássága hívta fel a figyelmet: munkáiban hangsúlyozta ugyanis, hogy nem csak a steppén, hanem más területeken is jelen voltak a 7–10 században a veretes övek. A bizánci területen talált emlékek kapcsán pedig felhívta a figyelmet arra, hogy nem minden esetben csak a keleti viselet átvételeként értékelhetőek egyes övtípusok, hanem azok a késő antik divat folytatásaként is formálódtak.

Jelen előadásomban ezért ezen kérdéskör kapcsán vállalkoztunk egy olyan, 10–11. századra keltezett övveret-típust vizsgálatára, amelyik az elmúlt időszak kutatásainak a fényében új megvilágításba került. E tárgytypus kapcsán pedig talán nem csak az adott verettípus belső kronológiája és klasszifikációja, hanem talán a 10. századi magyarság déli kapcsolatrendszere is kiegészíthető újabb adatokkal, s reményeink szerint e kapcsolatrendszeren keresztül a veretes övek elterjedésének hátterével kapcsolatban is további, megfontolásra érdemes támpontokkal szolgálhatunk a régészeti kutatás számára.